

Taidelähtöiset menetelmät tunteiden tulkkina lastensuojelussa - kirjallisuuskatsaus

Satu Ranta

2022 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Taidelähtöiset menetelmät tunteiden tulkkina lastensuojelussa - kirjallisuuskatsaus

Satu Ranta
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2022

Satu Ranta

Taidelähtöiset menetelmät tunteiden tulkkina - kirjallisuuskatsaus

Vuosi 2022 Sivumäärä 28

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä tutkimustietoa kirjallisuuskatsauksen avulla taidelähtöisten menetelmien käytöstä tunteiden käsittelyssä lastensuojelussa. Taidelähtöisten menetelmien käyttö on lisääntynyt runsaasti viime vuosien aikana. Erityisesti lastensuojelussa taidelähtöisyys on lisännyt mahdollisuuksia käsitellä vaikeitakin tunteita, silloin kun sanat eivät riitä tai niitä ei ole. Taidelähtöiset menetelmät käsittävät esimerkiksi maalausta, musiikkia, tanssia ja valokuvausta. Tavoitteena oli tuottaa Mäkikujan perhetukikeskukselle tiivistettyyn kirjalliseen muotoon tutkittua tietoa taidelähtöisten menetelmien vaikuttavuudesta tunteiden käsittelyssä. Tutkimuskysymykseni oli: Miten taidelähtöiset menetelmät toimivat tunteiden käsittelyssä lastensuojelussa?

Opinnäytetyö toteutettiin narratiivisena kirjallisuuskatsauksena, käyttäen laadullista tutkimusmenetelmää. Opinnäytetyön tietoperusta käsittää yleisellä tasolla lastensuojelua, huostaanottoa ja sijoituksen kodin ulkopuolelle, sekä taideterapiaa. Suomessa sijaishuollon tavoitte ja lähtökohta on, että sijoitus on väliaikaista, tällöin nousee tärkeäksi intensiivinen työskentely niin lapsen ja nuoren kuin koko perheen kanssa. Taidelähtöiset menetelmät ovat monipuolistaneet lastensuojelun toimintakäytäntöjä ja lisänneet lastensuojelutyön kehittämismahdollisuuksia.

Lähdeaineistoissa nousi esiin taidelähtöisten menetelmien voimaannuttava vaikutus. Voimaannuttava vaikutus oli sitä vahvempaa ja pidempi kestoisempaa mitä enemmän nuori sai itse olla vapaaehtoisesti mukana suunnittelemassa toimintaa. Taidelähtöinen toiminta lisäsi yhteisöllisyyttä ja vahvisti yksilön osallisuutta toiminnan tapahtuessa ryhmässä.

Tutkimusaineiston perusteella voikin päätellä, että taidelähtöiset menetelmät toimivat hyvin tunteiden käsittelyn välineenä. Taidelähtöisiä menetelmiä on suositeltavaa käyttää lastensuojelussa sijoitettujen nuorten kanssa, sillä niillä on tutkitusti positiivinen vaikutus nuoren kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja näin myös mielenterveyteen.

Asiasanat: taidelähtöiset menetelmät, lastensuojelu, kirjallisuuskatsaus

Satu Ranta

Art-based methods as an interpreter of emotions - a review of the literature

Year	2022	Pages	28
------	------	-------	----

The purpose of the thesis was to collect research data on the use of art based methods in the treatment of emotions in child protection with the help of a literature review. The use of art based methods has increased significantly in recent years. In child protection in particular, an artistic orientation has increased the possibilities to deal with even difficult emotions when words are not enough or do not exist. Art based methods include, for example, painting, music, dance and photography. The aim was to provide the Mäkikuja Family Support Center with concise written information on the effectiveness of art based methods in handling emotions. My research question was: How do art based methods work in emotion processing in child protection?

The thesis was carried out as a narrative literature review using a qualitative research method. The knowledge base of the thesis generally includes child protection, custody and placement outside the home, as well as art therapy. In Finland, the goal and starting point of foster care is that the placement is temporary, in which case intensive work with the child and young person as well as the whole family becomes important. Art based methods have diversified child protection practices and increased opportunities for developing child protection work.

The empowering effect of art based methods emerged in the source data. The empowering effect was stronger and longer what more the young person was allowed to volunteer to plan the activity. Art based activities increased community spirit and strengthened the individual's involvement in group activities.

Based on the research data, it can be concluded that art based methods work well as a tool of processing emotions. It is recommended to use art based methods with young people placed in child protection, as they have been studied to have a positive effect on the young person's overall well-being and thus also on their mental health.

Keywords: art based methods, child protection, literature review

Sisällys

1	Johdanto.....	8
2	Teoreettinen tausta.....	9
2.1	Lastensuojelu	9
2.2	Lapsen huostaanotto ja sijoitus kodin ulkopuolelle	10
2.3	Taidelähtöisyys sosiaaliolla	10
2.4	Taideterapia tunneilmaisun apuna	11
3	Opinnäytetyön tausta, tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	12
4	Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmä ja toteutus.....	12
4.1	Aineiston haku	13
4.2	Aineiston kuvaus.....	14
4.3	Aineiston analysointi.....	15
4.4	Luotettavuus ja eettisyys	17
5	Tulokset	18
5.1	Taidelähtöisten menetelmien voimaannuttava vaikutus	18
5.2	Taide hyvinvoinnin lähteenä.....	19
6	Johtopäätökset	19
7	Pohdinta	20
	Lähteet.....	22
	Taulukot	25
	Liitteet	26

1 Johdanto

Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle aiheuttaa kriisin koko perheeseen. Perheessä tapahtuva suuri muutos on kriisi niin vanhemmille, sijoitetulle lapselle kuin kotiin jääville sisarusille. Lapsen sijoitus kodin ulkopuolelle muuttaa koko perheen elämää ja herättää vanhemmissa, sijoitetussa lapsissa ja sisaruksissa erilaisia tunteita. Kuinka näitä vaikeita tunteita voisi käsitellä on usein haaste perheenjäsenille, jotka ovat jo valmiiksi tunteidenmyllerryksessä. Lähestymistapoja on monia ja lastensuojelussa onkin käytössä useita eri menetelmiä. Taidelähtöisten menetelmien mukaan tulo lastensuojeluun ja sosiaalialaan ylipäätään on lisääntynyt viimeisten vuosikymmenten aikana (Känkänen 2019).

Ihmissuhteilla on merkittävä rooli nuorten hyvinvoinnissa. Taide tarjoaa hyviä elementtejä sosiaalisten taitojen harjoitteluun, vuorovaikutustaitojen parantamiseen ja suhteiden rakentamiseen. Taiteen tekeminen yhdessä rakentaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja avoin maaperä taiteen parissa saattaa helpottaa omien tunteiden esiintuomista, silloinkin kun sanoja ei löydy. (Hiltunen ja Huhmarniemi 2010.)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kirjallisuuskatsauksen avulla, kuinka taidelähtöisiä menetelmiä ja taidetta hyödynnetään lastensuojelussa tunteiden käsittelyssä. Tavoitteenani tässä opinnäytetyössä on selvittää taidelähtöisten menetelmien mahdollisuuksia ja hyötyjä tunteiden käsittelyyn, sekä aiheeseen liittyvien aikaisempien tutkimusten perusteella selvittää kokevatko nuoret hyötynensä taidelähtöisistä menetelmistä. Tutkimuksen aihe nousi omasta mielenkiinnosta taiteeseen ja lastensuojelualaan. Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana on Mäkikujan perhetukikeskus, joka on Riihimäen kaupungin omistama 14 paikkainen lastensuojelun sijaishuoltoyksikkö avohuollon tukitoimilla sijoitetuille, kiireellisesti sijoitetuille ja huostaan otetuille lapsille ja nuorille. Mäkikujalla toteutetaan kuntouttavaa ja suunnitelmallista työskentelyä yhdessä lapsen/nuoren, perheen, sekä muiden lapsen/nuoren ympärillä olevien yhteistyötahojen kanssa. Mäkikujan perhetukikeskuksessa toimii kaksi osastoa, nuorten osasto Apila ja vastaanotto-osasto Vanamo. Mäkikujan monialaisen ammattilaistiimin toiminnan keskiössä ovat lapsi/ nuori ja perhe. Mäkikujan perhetukikeskuksessa on käytössä taidelähtöisiä ja positiivisen psykologian menetelmiä, joten halusin lähteä tutkimaan yleisesti menetelmien käyttöä lastensuojelussa ja niiden vaikuttavuutta tunteiden käsittelyssä.

Kirjallisuuskatsaus valikoitui tutkimusmenetelmäksi ja tietoa hain aiheeseen ja alaan liittyvistä tutkimuksista. Taidelähtöiset menetelmät käsittävät yleensä musiikkia, draamaa, tanssia, kuvataidetta ja luovaa kirjoittamista. Tässä opinnäytetyössä tarkastelen yleisesti taidelähtöisten menetelmien käyttöä, mutta sivuan hieman tarkemmin taideterapiaan.

2 Teoreettinen tausta

Opinnäytetyötäni kannattelevia ja tukevia keskeisiä käsitteitä, joita ovat lastensuojelu, lapsen sijoitus kodin ulkopuolelle, sekä taidelähtöiset menetelmät.

Lapsen sijoituksella kodin ulkopuolelle tarkoitan kaikkia eri sijoitusmuotoja, niin avohuollon sijoitusta, kiireellistä sijoitusta kun huostaanottoakin. Opinnäytetyössä ei käsitellä kodin ulkopuolelle sijoitukseen johtavia syitä.

Taidelähtöisyydellä tarkoitan taidelähtöisten menetelmien avulla omien tunteiden ja voimavarojen tarkastelua. Erityisesti pureudun taideterapiaan, jonka avulla on helpompi käsitellä vaikeita tunteita. Taideterapian avulla ihmisen tunteet ja kokemukset tulevat nähdyksi ja kuulluksi sanattomasti. Taideterapia auttaa silloin, kun on vaikea löytää sanoja (Hentinen, Mantere ja Rankanen 2010).

2.1 Lastensuojelu

Lastensuojelun asiakasmäärät ovat tasaisessa kasvussa. Viime vuosina erityisesti teini-ikäisten huostaan otettujen määrän on ollut jatkuvassa kasvussa, sekä kiireellisten sijoitusten määrä on ollut nousujohteista. Sijoitettujen nuorten mielenterveysongelmat ovat olleet kasvussa ja tutkimusten mukaan puolet sijoitetuista 13-17 vuotiaista nuorista on myös nuorisopsykiatrian asiakkaana. Valitettavaa on, että resurssivajaus vallitsee lastensuojelussa ja näin ollen asettaa lapset ja nuoret eriarvoiseen asemaan, sillä paikkakunnasta ja asuinpaikasta riippuu mitä palveluja on järjestetty ja mitä palveluja on mahdollista saada. (Känkänen ja Laaksonen 2006; Peruspalvelujen tila -raportti 2020; Lastensuojelu 2022, THL.)

Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että nuorten sijoituksen syynä ovat useimmiten päihteiden käyttö, koulunkäyntivaikeudet, rikollinen käytös tai käytös- ja oppimishäiriöt. Sijoitusten syyt herättävät pohtimaan kuinka lastensuojelussa reagoidaan sijoitukseen johtaviin syihin. Lastensuojelu on jatkuvassa kehityksessä, tarpeellisia laatusuosituksia ja standardeja uudistetaan koko ajan. Laatusuositusten ja standardien rinnalle tarvitaan laadukasta tutkimusta ja luovia kokeiluja, joiden avulla voidaan kehittää käytännöllisiä menetelmiä osaksi perustyötä. (Hiitola 2008.)

Sijoitetut nuoret ovat usein eläneet pitkään jatkuneessa kuormittavassa elämäntilanteessa, joten on tärkeää löytää monipuolisia ja yksilöllisiä lähestymistapoja heidän auttamisekseen. Suomessa on lastensuojelussa ollut 1990-luvulta lähtien aktiivista menetelmällinen kehittäminen. Kriittinen menetelmien tarkastelu on nostanut esiin niin puutteita kuin monia mahdollisuuksia. Lastensuojelussa käytettävissä olevien resurssien niukkuus näyttäisi lisäävän monipuolisten ja kekseliäästi toteutettujen auttamiskäytäntöjen merkitystä. Varhaisen puuttumisen ja dialogisten menetelmien malleja on kehitetty systemaattisesti. Konkreettisia työväli-

neitä sekä taidelähtöisiä ja toiminnallisia menetelmiä on tullut runsaasti lisää kahden viime vuosikymmenen aikana. Lastensuojelun toimintakäytäntöjä ovat monipuolistaneet merkittävästi taidelähtöiset ja toiminnalliset menetelmät, ja näihin perustuvat työskentelytavat ovat lisänneet kehittämismahdollisuuksia lastensuojelutyöhön. (Hyttinen 2011; Åstrand 2010; Åstrand 2011.)

2.2 Lapsen huostaanotto ja sijoitus kodin ulkopuolelle

Lastensuojelulain (417/2007 83§) mukaan sijaishuollolla tarkoitetaan kiireellisesti sijoitetun tai huostaanotetun lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestämistä kodin ulkopuolella. Sijaishuollon tarkoituksena on lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. (Lastensuojelun käsikirja 2022.)

Sijaishuoltoa voidaan järjestää eri muodoissa, joita ovat laitoshuolto, perhehoito ja ammatillinen perhekoti. Laitoshuoltoa järjestetään lastensuojelulaitoksissa, joita ovat nuorisokodit, lastenkodit, koulukodit ja vastaanottokodit. Lastensuojelulaitokset ovat kuntien, valtion tai yksityisten toimijoiden ylläpitämiä. Perhehoitoa järjestetään sijaisperheissä ja perhekodeissa. Perhehoito tarkoittaa lapsen kasvun, hoidon ja huolenpidon järjestämistä lapsen oman kodin ulkopuolella muussa yksityiskodissa. Tarvittaessa lapsen sijaishuolto voidaan järjestää myös esimerkiksi vankilan perheosastolla tai sairaanhoidon yksikössä lapsentarpeiden näin vaatien. (Saastamoinen 2010.)

Tarja Pösön (2005) mukaan Suomessa sijaishuollon lähtökohtana ja tavoitteena on, että sijoitus on väliaikaista. Lapsen ja perheen kanssa työskennellään, jotta lapsi voisi ennemmin tai myöhemmin palata asumaan vanhempiensa tai vanhempansa luokse. Sijoituksen pituus voi kuitenkin vaihdella muutamasta viikosta useiden vuosien sijoitukseen. Sijoitetulla lapsella saattaa olla elämänsä aikana useampia sijoituksia, sillä jos kotona asumiskokeilu epäonnistuu, lapsi sijoitetaan uudelleen. Sijoituksen aikana nousee tärkeäksi perheen saama tuki ja vertaistuki, joka auttaa perhettä ymmärtämään tilannettaan ja mahdollisesti helpottaa sijoitetun lapsen kotiin paluun onnistumista. Sijaishuollossa pyritään tukemaan sijoitetun lapsen ja hänen läheistensä myönteistä ja läheistä ihmissuhdetta. (Pösö 2005; Saastamoinen 2010.)

2.3 Taidelähtöisyys sosiaali- ja terveysalalla

Taidelähtöisyys menetelmänä on ollut viime aikoina nousussa ja esillä kehittämissuuntana monissa eri yhteyksissä. Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla taidelähtöiset menetelmät ovat olleet tuttuja jo jonkin aikaa työhyvinvoinnin ja asiakastyön menetelminä. Taidelähtöisiä menetelmiä voi hyvin soveltaa mihin tahansa ammattialaan. Usein taidelähtöisyys mielletään vain kulttuuri- ja taidealalla, mutta onneksi sen potentiaali on löydetty hyvin sosiaali- ja terveysalallakin. (Laine 2012, Bardy ja Känkäinen 2005, Strandman-Suontausta 2013.)

Taidelähtöisyydessä on monta eri suuntausta, tässä opinnäytetyössä tarkastellaan yleisellä tasolla taidelähtöisiä menetelmiä, mutta tutustutaan lähemmin taideterapiaan ja sen eri muotoihin.

2.4 Taideterapia tunneilmaisun apuna

Taideterapia on kriisitilanteiden ja elämänmuutosten käsittelyyn sopiva psykoterapeuttinen terapiamuoto. Taideterapia eroaa sanallisesta psykoterapiasta taideilmaisun ja luovuuden käytöllä. Siinä käytetään paljon tekemistä puhumisen ohella. Taideterapiaa käytetään yksilö-, ryhmä- tai perheterapiana eikä se vaadi taiteellista osaamista. Taideterapiaa voidaan käyttää myös ennaltaehkäisevänä hoitona sekä lasten ja nuorten kehityksen tukemisessa ja ylläpitämisessä. Taideterapiasta on kahdenlaisia näkemyksiä; taiteen käyttäminen psykoterapian tukena ja toisaalta itse taiteen käyttäminen terapiana. Selvää jakaantumista ei kuitenkaan ole, vaan terapioissa painopiste vaihtelee. (Huttula 2020.)

Taideterapian avulla ihminen pääsee käsittelemään asioita taiteen kielellä, mikä helpottaa esimerkiksi vaikeiden tunteiden käsittelemistä. Siinä ihminen voi kuvata tunteensa ja kokemuksensa sanattomasti ja tulla näin nähdyksi ja kuulluksi. Taideterapia auttaa ihmistä taiteen ja taiteellisen ilmaisun kautta. Siinä käytetään pehmeämpiä ja vähemmän hyökkäviä menetelmiä. Ihminen voi esimerkiksi luoda konkreettisia vertauskuvia, joiden avulla havainnollistaa syvemmin asioita ja tunteita. Taideterapian avulla tunteiden ilmaiseminen ja kuvaaminen helpottuu. Esimerkiksi kuvatyöskentelyn aikana ihminen voi kokea intensiivisiä tunteita ja ulkoistaa kokemuksensa kuvaan. Taideterapia tuo myös normaaliin terapiaan nähden syvemmän kehollisen, toiminnallisen sekä aistikokemuksellisen tason. (Hentinen, ym. 2010.)

Taideterapian mallit voidaan jakaa neljään erilaiseen psykoterapeuttiseen näkemykseen perustuen: Psykodynaamiseen, humanistiseen, behavioraaliseen ja narratiiviseen lähestymistapaan. Opinnäytetyön tutkimuksen kohteena olevan taidelähtöisen menetelmän voidaan ajatella hyödyntävän behavioraalista ja narratiivista näkökulmaa. Behavioraalinen lähestymismalli on kognitiiviseen ja kehitykselliseen psykologiaan perustuva ajattelumalli. Siinä taidetta ajatellaan ihmisen ajattelun, mielikuvien sekä symbolien muodostamisen välineenä. Kognitiivisessa terapiassa lähdetään käsittelemään asioita nykyhetkestä ja siinä keskitytään tunteiden, ajatusten ja käyttäytymisen yhteyden löytämiseen. Tässä lähestymistavassa tutkitaan ihmisen ajatusväristymiä ja skeemoja eli sisäisiä malleja, jotka ovat rakentuneet esimerkiksi lapsuuden aikaisista virheellisistä uskomuksista. (Hentinen ym.2010.)

Narratiivinen lähestymistapa keskittyy kielelliseen todellisuuden luomiseen. Narratiivisen lähestymistavan mukaan ihmisen todellisuus rakentuu sosiaalisen vuorovaikutuksen ja puheen kautta. Minuus on jatkuvasti muokkautuva asia ja siihen vaikuttavat erilaiset tarinat ja tapoilla niitä kerrotaan. Näkökulmien painopiste on siis merkittävässä asemassa asioiden käsittelemisessä ja näkökulmaa muuttamalla ihminen kykenee luomaan asioille uudenlaisia merki-

tyksiä ja todellisuuksia. Taideterapia sopiikin hyvin lapsille, joiden tunteiden sanottamisen taito on vielä kehittymässä tai tunteiden sanoittaminen on vaikeaa. Lisäksi taiteen kautta itsensä ilmaiseminen voi olla helpompaa kuin asioista suoraan puhuminen. (Hentinen ym. 2010.)

3 Opinnäytetyön tausta, tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli selvittää kirjallisuuskatsauksen avulla, toimivatko erilaiset taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa tunteiden käsittelyssä. Hyödynnetäänkö taidelähtöisiä menetelmiä valmiiksi vaikeassa tilanteessa olevien nuorten tunteiden käsitteilyyn. Tutkimuksen aihe nousi omasta mielenkiinnosta taiteeseen ja lastensuojelualaan.

Kirjallisuuskatsaus valikoitui tutkimusmenetelmäksi ja tietoa hain aiheeseen ja alaan liittyvistä tutkimuksista. Taidelähtöiset menetelmät käsittävät yleensä musiikkia, draamaa, tanssia, kuvataidetta ja luovaa kirjoittamista. Tässä opinnäytetyössä tarkastelen yleisesti taidelähtöisten menetelmien käyttöä, mutta sivuan hieman tarkemmin taideterapiaan.

Taidelähtöisten menetelmien käytöstä on vuosien saatossa tehty useita tutkimuksia. Vasta viime vuosikymmeninä tutkimuksia on tehty taidelähtöisten menetelmien käytöstä sosiaalialalla ja erityisesti lastensuojelussa. Opinnäytetyön tarkoitus on tuottaa Mäkikujan perhetukikeskukselle tietoa taidelähtöisten menetelmien vaikuttavuudesta ja tätä tietoa Mäkikujan perhetukikeskus voi tulevaisuudessa käyttää haluamallaan tavalla.

Tutkimuskysymysten muodostaminen on tärkeässä osassa lähdettäessä tekemään tutkimusta. Tutkimuskysymykset määrittävät tutkimuksen suuntaa ja auttavat tiedonetsinnässä. Tässä kirjallisuuskatsauksessa halusin tutkia taidelähtöisten menetelmien käyttöä lastensuojelussa ja erityisesti menetelmien käyttöä tunteiden käsittelyyn.

Tutkimuskysymykseni oli:

1. Miten taidelähtöiset menetelmät toimivat tunteiden käsittelyssä lastensuojelussa?

4 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmä ja toteutus

Opinnäytetyössäni olen käyttänyt laadullista tutkimusmenetelmää ja tutkimus on toteutettu narratiivisena kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsauksen avulla saan helposti kerättyä paljon tutkimustietoa taidelähtöisten menetelmien käytöstä lastensuojelussa, siksi opinnäytetyöni tutkimusmetodiksi valikoitui kirjallisuuskatsaus. Narratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa tiedonhaku ja materiaalien käyttö on vapaampaa, laaja-alaisempaa ja vähemmän strukturoi-

tua kuin muissa kirjallisuuskatsauksen muodoissa. Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen toteuttamistavoista, joita ovat yleis-, toimituksellinen- ja kommentoivakatsaus, tämä opinnäytetyö on lähimpänä yleiskatsausta. Yleiskatsauksen päätarkoitus on laaja-alaisen tutkimustiedon tiivistetty ja johdonmukainen kokonaisuus. (Salminen 2011.)

Perehdyin tutkittavaan aineistoon huolellisesti ja käsittelin saatua tietoa kriittisesti. Opinnäytetyöhöni valitsemisani lähdeaineistoissa tutkimustulokset olivat samansuuntaisia, näin ollen kirjallisuuskatsauksen vaatimaa kriittisyyttä ei opinnäytetyöhöni tullut, mutta tutkimuksen luotettavuus lisääntyi. Aineistohaut toteutin sääntöjen mukaisesti, joten kirjallisuuskatsauksen määritelmä täyttyi siltä osin ja tutkimus on toistettavissa.

4.1 Aineiston haku

Laurean Finnasta löytyvän LibGuide-oppaan avulla sain tarvittavaa tietoa keskeisistä hakupalveluista ja tietokannoista, sekä hyviä ohjeita tiedonhankinnan kysymyksiin. Aineistoa lähdin hakemaan eri hakukoneita käyttäen. Alkuun pohdin tarkasti mitä tietoa haluan hakea, ja mikä olisi parhaimmat hakusanat löytämään aiheeseen liittyviä tutkimuksia. Hakukoneina käytin Laurean Finnaa, ProQuestia, Google scholaria, sekä Sage Premieriä. Aluksi käytin hakusanoina taidelähtöiset menetelmät ja lastensuojelu erillisinä hakuina, näin sain hyvää perustietoa molemmista aiheista. Tämän jälkeen halusin saada mahdollisimman kohdennettua tietoa taidelähtöisten menetelmien käytöstä juuri lastensuojelussa, joten käytin hakusanoja taidelähtöiset menetelmät and lastensuojelu yhdessä. Tein hakuja myös vaihtamalla hakusanat toisinpäin, sekä lyhentämällä sanoja ja laittamalla *-merkin sanan perään. Esimerkiksi Taide* and lastensuojelu.

ProQuestin ja Sage Premierin avulla en löytänyt tutkimuskysymykseeni vastaavia tutkimuksia, joten pitäydyin suomenkielisissä tutkimuksissa, joita löytyi Laurea Finnan ja Google scholarin avulla tuhansia. Kirjallisuuskatsauksen aineiston valinnassa on tärkeää, että aineisto vastaa mahdollisimman hyvin tutkimuskysymykseen (Kangasniemi ym. 2013). Lähdin rajaamaan aineistoa ilmestymisvuoden avulla, valitsin aineistot, jotka ovat ilmestyneet vuoden 2011 jälkeen. Sisäänottokriteereitä (taulukko 1) olivat kokonaisen tekstin löytyminen verkosta, kirja, tieteellinen julkaisu, pro gradu tai opinnäytetyö. Rajauksen jälkeen tutkimuskysymykseeni vastaavia aineistoja löytyi satoja, luin materiaalien johdannot läpi ja valitsemani tutkimukset luin kokonaisuudessaan.

SISÄÄNOTTOKRITEERIT	POISSULKUKRITEERIT
- Teos tai tutkimus on julkaistu vuoden 2011 jälkeen	- Teos tai tutkimus on julkaistu ennen

- Teos vastaa tutkimuskysymykseen	vuotta 2011
- Teksti löytyy kokonaan sähköisesti	- Teos ei vastaa tutkimuskysymykseen
- Teksti on suomenkielinen	- Teksti on muu kuin suomenkielinen

Taulukko 1: Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Lähdemateriaaliksi valikoitui kuusi tutkimuskysymykseeni mahdollisimman tarkasti vastaavaa tutkimusta.

4.2 Aineiston kuvaus

Lähdeaineistoksi valikoitui kuusi teosta, joissa on tehty tutkimusta taidelähtöisten menetelmien käytöstä lastensuojelussa ja erityisesti sijaishuollossa olevien nuorten kanssa.

Ensimmäisessä teoksessa Hän on erityinen - valokuvausta lastensuojelulaitoksen nuoresta (Könönen 2011) on käytetty menetelmänä voimaannuttavaa valokuvausta, joka toteutettiin sijaishuollossa olevan itsenäistyvän nuoren kanssa. Tutkimuksesta nousee esiin, että projektin edetessä nuoren itsevarmuus omia kuvia ja itseään kohtaan kasvoi. Menneisyyden tapahtumat olivat heikentäneet nuoren itsetuntoa, ja nuori oli alkuun kriittinen kuviaan kohtaan, mutta loppuvaiheessa nuori pystyi näkemään myös hyviä asioita omissa kuvissaan.

Toisessa teoksessa Näin lapset näin: Taideperustainen tapaustutkimus sijaishuollon nuorten omakuvien viesteistä ja kuvataidekasvattajan positiosta lastensuojelun työkentällä (Haapasalo 2019) taidelähtöisenä menetelmänä oli käytetty omakuva -maalausta. Sijaishuollossa olevat nuoret maalasivat kolme omakuvaa, menneisyyden- nykyisyyden- ja tulevaisuuden minäkuvan. Teoksesta käy esiin, että maalaaminen antoi nuorelle mahdollisuuden irtautua olemassa olevasta roolistaan ja mahdollisti uusia itsetarkastelun ja viestinnän keinoja.

Kolmas valittu teos Musiikki toiminnallisena menetelmänä lastensuojelun kuntoutusprosessissa (Ranta-Opas 2019) sisälsi musiikkipainotteisen taidelähtöisen menetelmän. Ryhmä sijaishuollossa olevia nuoria kokoontui sovitusti neljä kertaa, ja tapaamiset sisälsivät erilaista toimintaa musiikkiin liittyen, maalausta, laulua ja tarinan kerrontaa. Tutkimuksesta nousee esiin kuinka yhteinen taidelähtöinen toiminta luo yhteisöllisyyttä ja vahvistaa yksilön osallisuutta.

Neljännessä teoksessa Voimaannuttavat asiat esiin ja näkyväksi (Mäkelä 2019) sijoitettujen nuorten kanssa tehtiin yhdessä voimaannuttava kansio, käyttäen useita eri taidelähtöisiä menetelmiä. Tutkijoiden havaintojen mukaan voimaantuminen on mahdollista vain, jos nuori on itse halukas, eikä voimaantumista tapahdu pakottamalla. Teoksesta käy ilmi, että voimaantuminen on yksilöllistä ja eri henkilöillä eri asiat ovat voimaannuttavia.

Viides teos Toiminnalliset menetelmät lasten ja nuorten mielenterveyden tueksi (Manninen ja Paananen 2019) tutki taidelähtöisten menetelmien vaikutusta nuorten mielenterveyteen.

Sijaishuollossa olevat nuoret otettiin heti alussa mukaan suunnittelemaan toimintaa, joka lisäsi halukkuutta osallistua. Menetelmiksi valikoitui useita eri pelejä, leikkejä ja maalausta. Tutkimuksessa tulee esiin, että yhteisellä tekemisellä ja toiminnalla on vaikutusta nuoren kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja kokonaisuhyvinvointi vaikuttaa mielenterveyteen positiivisesti.

Kuudennessa teoksessa Tunteet sanoiksi: lastensuojelunuoren tunteiden käsittely ja niiden ilmaisu (Viinamäki 2022) käytettiin taidelähtöisiä menetelmiä tunteiden käsittelyyn. Tutkimus toteutettiin kolmen sijaishuoltolaitoksessa asuvan nuoren kanssa. Tutkimukseen oli valittu kolme eri tunnetilaa, joista nuoret kirjoittivat ajatuksiaan ja kokemuksiaan ylös. Menetelmän havaittiin olevan toimiva tapa työskennellä, havaittiin, että kirjoittamalla asioiden käsittely oli monipuolisempaa etenkin, jos puhuminen asioista on nuorelle hankalaa. Tutkimuksessa havaittiin myös, että menetelmä sopisi paremmin pitkäaikaiseen työskentelyyn, sillä toiminnan aikana esiin nousseita tunteita ja ajatuksia ei ehditty aina käsittelemään loppuun asti sovittun ajan puitteissa.

4.3 Aineiston analysointi

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus sisältää neljä eri vaihetta: Ensimmäisenä muodostetaan tutkimuskysymys, tämän jälkeen kerätään aineisto, aineisto kuvaillaan ja lopuksi tarkastellaan tulokset. (Kangasniemi, Utriainen, Ahonen, Pietilä, Jääskeläinen ja Liikanen 2013.)

Tulosten analysoimiseen kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa voidaan käyttää kvalitatiivisen tai kvantitatiivisen tutkimuksen analysointimenetelmiä. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus antaa tekijälle vapaamman mahdollisuuden tulosten analysointiin ja lukijan mielenkiinnon herättämiseen. (Kangasniemi ym. 2013.)

Laadullisen aineistolähtöisen tutkimuksen perusprosessina voidaan käyttää sisältöanalyysi menetelmää. Sisältöanalyysillä tiivistetään aineistosta kerätty tieto ja saatu tieto kuvaillaan lyhyesti ja yleistettävästi. Sisältöanalyysiä tehdessä aineistosta erotetaan erilaisuudet ja samanlaisuudet. (Latvala ja Vanhanen-Nuutinen 2003.)

Opinnäytetyössäni samanlaisuuksiksi nousi taidelähtöisten menetelmien käyttö lastensuojelussa, taidelähtöisten menetelmien käyttö tunteiden käsittelyssä ja sijaishuoltolaitoksessa asuvien nuorten kokemukset taidelähtöisistä menetelmistä. Aineistoa analysoidessa syntyi tutkijan taulukko (taulukko 2), johon olen koonnut lähteet, teoksissa käytetyt menetelmät, sekä esiin nousseet keskeisimmät tutkimustulokset.

Lähde	Tutkimusmenetelmiä	Keskeisiä tutkimustuloksia
-------	--------------------	----------------------------

<p>Könönen, J. 2011. Hän on erityinen - valokuvausta lastensuojelulaitoksen nuoresta Opinnäytetyö. Laurea ammattikorkeakoulu. Hyvinkää</p>	<p>Havainnointi, audiotallennus, haastattelu</p>	<p>Valokuvauksen vaikutus minäkuvan kehitykseen. Kuvattavana ollut paljon vastoinkäymisiä kokenut nuori pystyy projektin edetessä näkemään kuvissa myös hyviä asioita.</p>
<p>Haapasalo, L. 2019. Näin lapset näin. Pro gradu - tutkielma. Kuvataidekasvatuksen koulutusohjelma. Lapin Yliopisto</p>	<p>laadullinen tapaustutkimus sisältäen toimintatutkimuksellisia piirteitä ja taideperustainen tutkimus</p>	<p>Tutkimuksen mukaan taideperustaisella toiminnalla sijaishuolto nuorten on helpompi irtaantua muodostuneista rooleista. Mahdollistaa uusia itsetarkastelun ja viestinnän keinoja.</p>
<p>Ranta-Opas, L. 2019. Musiikki toiminnallisena menetelmänä lastensuojelun kuntoutusprosessissa. Opinnäytetyö. Diakoniammattikorkeakoulu</p>	<p>Havainnointi, haastattelu ja palautekysely</p>	<p>Taidelähtöinen menetelmä lisäsi nuorten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta, antoi menetelmiä itsensä ilmaisulle ja vahvisti itsetuntemusta. Taidelähtöiset menetelmät koettiin toimivana työskentely tapana lastensuojelussa.</p>
<p>Mäkelä, T. 2019. Voimaannuttavat asiat esiin ja näkyväksi. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu</p>	<p>Teemahaastattelu, toiminnallinen työmenetelmä ja havainnointi</p>	<p>Toiminnalliset menetelmät antavat nuorelle työkaluja itseilmaisuun, oikein valittuna taidelähtöiset menetelmät voivat voimaannuttaa nuorta, mutta vain jos nuori itse haluaa sitä. Ohjaajalla ja ohjaajan vireystasolla on merkitystä kuinka nuori, kokee toiminnalliset menetelmä hetket.</p>
<p>Manninen, A. ja Paananen, S. 2019. Toiminnalliset menetelmät lasten ja nuorten mielenterveyden tueksi. Opinnäytetyö. Diakoniammattikorkeakoulu. Pieksämäki</p>	<p>Laadullinen tutkimus ja toiminnan havainnointi</p>	<p>Toiminnallisilla ja taidelähtöisillä menetelmillä havaittiin olevan positiivisia vaikutuksia nuorten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja mielenterveyteen.</p> <p>Toiminnan alussa nuoret olivat vastaanhankaisia, mutta havainnoitsijoiden mukaan toiminnan edetessä vapautu-</p>

		neet ja nauttivat toiminnasta hymys- sä suin.
Viinamäki, T. 2022. Tun- teet sanoiksi: lastensuo- jelunuoren tunteiden käsittely ja niiden ilmai- su. Opinnäytetyö. Sata- kunnan ammattikorkea- koulu	Toiminnallinen työsken- tely ja havainnointi	Taidelähtöisten menetelmien käyttö tunnetyöskentelyssä koettiin toimivan sijaishuoltoyksikössä pitkäaikaisessa työskentelyssä. Tutkimuksessa nousi esiin, että toisinaan nuorten on hel- pompia ilmaista tunteitaan muulla tavoin kuin keskustelemalla

Taulukko 2: Tutkijan taulukko

4.4 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuus käsittää kaksi termiä, validius ja reliabelius. Jotta tutkimusta voidaan pitää reliabelina, tutkimuksen mittaustulos tulee olla toistettavissa. Tutkimuksen validiudesta kertoo se, että tutkimusmenetelmällä mitataan juuri sitä ilmiötä mitä on haluttu lähteä tutkimaan. (Hirsijärvi ym. 2007.) Kuvailuvassa kirjallisuuskatsauksessa korostuu teoreettinen tausta, aineiston pohjautuminen hyvään teoreettiseen taustaan lisää luotettavuutta. Tutkijan vastuulla on aineiston raportointi ja valintojen perustelu, erityisesti kuvailuvassa kirjallisuuskatsauksessa, jossa aineiston voi valita vapaasti, tutkijan tulee perehtyä aineistoon hyvin ja raportoida aineiston tulokset ilman ennako oletuksia. Luotettavuus säilyy, kun tutkija avaa aineistoon johtaneet valinnat raportissaan. (Kangasniemi ym. 2013.)

Tutkimus on toteutettu hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen. Tutkimuksessa on perehdytty tarkasti ja huolella lähdeaineistoon ja raportointi on tehty rehellisesti. Viittaukset lähteeseen on tehty oikeaoppisesti, eikä muiden tekstiä ole plagioitu. Raportoinnin olen tehnyt kunnioittaen alkuperäisiä tutkimuksia ja niiden tuloksia. (Hirsijärvi, Remes ja Sajavaara 2007.)

Olen raportoinut hakumenetelmät ja avannut aineistoon johtaneet valinnat, joten tutkimus tulisi olla toistettavissa toisen tutkijan toimesta. Olen tutkinut aineistoa kriittisesti etsien eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä. Kirjallisuuskatsauksen tyylin mukaisesti olen toteuttanut aineiston haun systemaattisesti. Tutkimuksen luotettavuutta olisi lisännyt, jos aineistoon olisi otettu mukaan kansainvälisiä tutkimuksia, mutta halusin tässä tutkimuksessa pysytellä suomenkielisessä aineistossa. Aineiston olen pyrkinyt analysoimaan ilman aiempaa ennako käsitystä aiheesta.

5 Tulokset

Taidelähtöiset menetelmät ovat keino ilmaista ajatuksia ja tunteita, kun sanat eivät riitä tai asioiden sanominen ääneen on vaikeaa. Taidelähtöiset menetelmät käsittävät useita erilaisia työskentelytapoja, ne pitävät sisällään valokuvausta, musiikkia, maalaamista, tanssia ja erilaisia tunnekortteja ym. Taiteen käsitys on yksilöllistä ja antaa näin vapautta menetelmien käyttöön ja soveltamiseen. Yhteistä kaikilla taidelähtöisillä menetelmillä on, että ne pyrkivät vahvistamaan hyvinvointia ja auttavat tunnistamaan ja tulkitsemaan omia tunteita. (Myllykoski ja Niemelä 2018.) Seuraavaksi avaam tuloksia tarkemmin esiinnoisseiden teemojen avulla.

5.1 Taidelähtöisten menetelmien voimaannuttava vaikutus

Taiteen eri muodot voivat auttaa esimerkiksi voimaantumiseen ja kohottamaan itsetuntoa, kuten Könönen (2011) tutkimus, jossa nuoren kanssa käytettiin voimaannuttavaa valokuvausta. Menetelmässä ei ollut tärkeää missä ja miten kuvattiin vaan se, että nuori koki tulevaisuutta hyväksytyksi sellaisena kuin on. Taidelähtöisiä menetelmiä ei ole tarkoitus ohjailta liikaa, vaan nuorelle annettava vapautta toteuttaa itseään. Käytettävä menetelmä on hyvä kuitenkin avata, mutta niin ettei liikaa lähde vaikuttamaan nuoren ajatukseen ja toimintaan.

Voimaantuminen on prosessi, joka lähtee ihmisestä itsestään. Voimaantumista ei voi pakottaa, eikä voimaa voi suoranaisesti antaa toiselle. Voimaantuminen on monivaiheinen prosessi, johon vaikuttaa toimintaympäristö, sekä oma henkilökohtainen tunnetila. Voimaantuminen on todennäköisempää, jos ihminen kokee ilmapiirin turvallisena ja luotettavana, kokee tulevaisuutta kuulluksi ja ymmärretyksi, saa itse vaikuttaa prosessin kulkuun, sekä saa riittävästi kannustusta. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka, Saarnio 2009.)

Kaikissa lähdeaineistoissa nousi esiin taidelähtöisten menetelmien positiivinen vaikutus hyvinvointiin, positiivinen vaikutus oli vaikuttavampaa ja pidempikestoista silloin, kun nuori suhtautui menetelmään avoimesti. Lähdeaineistoissa tehtyihin tutkimuksiin nuoret osallistuivat vapaaehtoisesti, silti osa nuorista vastusti alkuun menetelmiä. Lähdeaineiston tutkimuksista selviää, että esimerkiksi nuoren voimaantumista ei pysty pakottamaan, vaikka nuori vapaaehtoisesti on toimintaan osallistunut niin voimaantumista ei tapahdu, jos nuori ei itse ole valmis siihen (Mäkelä, 2019).

Taidelähtöinen toiminta parhaimmillaan tarjoaa irtautumista arjen haasteista, luo turvallisen suojapaikan vaikeidenkin tunteiden ja ajatusten käsittelemiseen. Taidelähtöinen toiminta voi auttaa nuorta tunnistamaan vahvuuksiaan, lisätä itseluottamusta, korjata vääristyneitä ja negatiivisia mielikuvia sekä tuoda voimaantumisen ja onnistumisen kokemuksia. Sijaishuoltolaitokseen sijoitettu nuori edelleen tänäkin päivänä saa helposti negatiivisen leiman itseensä, taidelähtöiset menetelmät voivat auttaa nuorta löytämään uuden roolin itselleen ilman lastensuojelun leimaa. (Laitinen 2017.)

5.2 Taide hyvinvoinnin lähteenä

Taide tutkitusti puhuttelee ja koskettaa ihmistä ja vaikuttaa näin kokonaisvaltaisesti hyvinvointiin. Taiteella on usein mahdollisuus ulottua ihmisen kokemusmaailmassa niihin kerroksiin, joihin saattaa olla muutoin vaikea päästä käsiksi tai löytää reittejä. Taide on kommunikoinnin väline, jolla on voimakas yhteys ihmisen kokemusperäiseen terveyteen ja olemassaolon ymmärtämiseen. Viime vuosina taiteen hyvinvointivaikutuksista on julkaistu paljon tutkittua tietoa. (Houni, Turpeinen ja Vuolasto 2020.)

Sijaishuollossa olevat nuoret ovat usein traumatisoituneita, saattavat kärsiä mielenterveyden ongelmista tai heidän perhetilanteensa on ollut haastava. Taidelähtöisillä menetelmillä voidaan edistää nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä sekä ennalta ehkäistä ongelmien pahenemista. (Ylönen 2011.)

Taiteella on erityinen kyky koskettaa ihmisen kokemus- ja tunnemaailmaa. Taiteen vaikutukset kohdistuvat kokemukseen mielen ja elämänhallinnasta, sekä tunteiden käsittämisestä. Sosiaali- ja terveysalalla ja lastensuojelussa on tärkeää, että työn arviointi, suunnittelu ja toteutus perustuu tutkittuun tietoon. WHO:n tekemän tutkimuksen mukaan taiteella saadaan hyvinvointivaikutuksia niin ennaltaehkäisevästi kuin hoitovaiheen toimintana. Kansantaloudellisesti ennaltaehkäisevään toimintaan tulisi panostaa aiempaa enemmän. (Houni ym. 2020.)

Taidelähtöisillä menetelmillä ei kuitenkaan voida suoranaisesti ratkaista mielenterveysongelmia, mutta tutkimustiedon valossa taiteella on myönteinen vaikutus mielen terveyteen. Eri taiteenlajeilla on lisäksi positiivisia vaikutuksia kehotietoisuuteen ja kehotuntemuksiin, nämä liittyvät ihmisen subjektiiviseen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Sosiaalisella, yhteisöllisellä ja taiteellisella toiminnalla, joka sisältää kosketusta ja vuorovaikutusta on merkittävä hyvinvointivaikutus elämänlaadun ja toimintakyvyn näkökulmasta. (Houni ym. 2020)

6 Johtopäätökset

Tutkimuskysymykseeni: Miten taidelähtöiset menetelmät toimivat tunteiden käsittelyssä lastensuojelussa, ei ole yksiselitteistä vastausta. Taidelähtöisillä menetelmillä on tutkitusti mahdollisuus edistää nuorten mielenterveyttä ja hyvinvointia, ja menetelmät vaikuttavat toimivan hyvin vaikeidenkin tunteiden käsittelyssä, mutta jotta menetelmästä on nuorelle hyötyä, täytyy nuoren itse olla halukas tulla autetuksi. Taidelähtöisten menetelmien käyttöä tulisi kuitenkin ennakkoluulottomasti lisätä ja monipuolistaa lastensuojelun kentällä.

Tutkimusaineistosta voidaan päätellä, että taidelähtöiset menetelmät soveltuvan tunteiden käsittelyyn erinomaisesti. Taidelähtöisten menetelmien käyttö lastensuojelussa ja eritoten sijaishuoltolaitoksessa on lisääntynyt vuosien saatossa ja on suositeltavaa, että menetelmiä

kehitetään ja käyttöä lisätään entisestään. Taidelähtöiset menetelmät tukevat nuorten mielenterveyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia (Houni.y.m. 2020).

Aineistosta voidaan päätellä, että nuoret kokevat taidelähtöiset menetelmät toimiviksi ja niiden helpottavan tunteiden käsittelyä. Nuoret, joilla ei löydy sanoja omiin vaikeisiin tunteisiin pystyvät esimerkiksi musiikin kautta ymmärtämään itseään paremmin. Tästä syystä usealle nuorelle on tärkeää kuuntelemaansa musiikin sanoitukset, tällöin joku muu on sanoittanut vaikean asian ja nuori voi keskittyä musiikin ja sanoituksen tuomaan tunteeseen. (Ranta-Opas 2019.)

Manninen ja Paananen (2019) opinnäytetyössään tekemän tutkimuksen perusteella voidaan havaita, että ryhmässä toteutettu taidelähtöinen menetelmä luo yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Ryhmässä toisten huomioonottaminen ja empatiakyky kehittyvät. Lähdeaineistosta selvisi, että tutkimukset, jotka olivat toteutettu ryhmässä, oli alkuun enemmän vastustusta, mutta toiminnan jatkuessa nuoret kokivat yhteen hitsautumista, jakoivat kokemuksiaan ja kannustivat toisiaan, jolloin mukaan astui vertaistuen voima ja hyväksytyksi tulemisen kokemus lisääntyi.

Sijaishuollossa olevat nuoret ovat usein kokeneet jonkinlaisen trauman elämässään, lisäksi nuorten saattaa olla vaikeaa tunnistaa tai sanoittaa tunteitaan. Kun puhutaan nuoren kehityksestä ja kokemuksista, tunteilla on suuri rooli ja ne ovat äärimmäisen tärkeitä. Taideterapia rohkaisee tunteiden tunnistamiseen ja tulkitsemiseen, taideterapia antaa sanattoman mahdollisuuden ymmärtää kokemaansa. Henkisen tasapainon kannalta perustunteet, kuten onnellisuus, suru, viha ja rakkaus ovat välttämättömiä. (Mielenihmeet 2019.) Lähdeaineiston perusteella voidaan todeta, että taide soveltuu tunteiden käsittelyyn ja vanha sanonta ”yksi kuva voi kertoa enemmän kuin tuhat sanaa” pitää paikkaansa.

7 Pohdinta

Sijaishuoltolaitokseen sijoitetuilla nuorilla on usein traumaattinen menneisyys, myös itse sijoitus voi olla nuorelle traumaattinen kokemus. Työ lastensuojelussa ja erityisesti sijaishuoltolaitoksessa tulee olla kuntouttavaa ja terapeuttista. Taidelähtöiset menetelmät antavat työntekijälle ja nuorelle mahdollisuuksia erilaisten kokemusten ja tunteiden käsittelyyn, joiden käsitteleminen pelkästään keskustelemalla olisi hankalaa. Taidelähtöisiä menetelmiä tulisi käyttää sosiaaliolla entistä enemmän, sillä tutkimusten mukaan niiden on todettu olevan hyödyllisiä. (Känkänen 2013.)

Taidelähtöisten menetelmien käyttöön vaikuttaa työntekijän oma ajatus ja suhde taiteeseen. Lastensuojelussa työskenteleviä tulisi kouluttaa enemmän taidelähtöisten menetelmien käyttöön ja kannustaa rohkeasti käyttämään menetelmiä. Opinnäytetyön aineistosta nousi esiin,

että nuoret saattavat vastustaa ajatusta taidelähtöisten menetelmien käytöstä, mutta työntekijän hyvällä ammattitaidolla ja ohjauksella nuoret saadaan innostettua mukaan. Nuorelle täytyy osata sanoittaa mitä taidelähtöiset menetelmät tarkoittavat, tästä syystä työntekijän tulee panostaa omaan osaamiseensa.

Taidelähtöisillä menetelmillä on tutkitusti positiivinen vaikutus kokonaisaltaiseen hyvinvointiin, tunteiden käsittelyyn, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen ja tätä kautta mielenterveyteen (Manninen ja Paananen 2019). Taidelähtöisiä menetelmiä tulisi käyttää rohkeammin ja enemmän työskennellessä lasten ja nuorten parissa.

Lähtiessäni työstämään opinnäytetyötäni, päädyin narratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen taidelähtöisten menetelmien käytöstä. Olisin voinut tehdä tutkimuksen Mäkikujan perhetukikeskuksessa käytössä olevista taidelähtöisistä menetelmistä, mutta se ei välttämättä olisi antanut riittävän laaja-alaista kuvaa menetelmän vaikuttavuudesta tunteiden käsittelyssä. Tutustuessani eri tutkimuksiin, havaitsin, että itse työskennellessäni en ole aina tiedostanut käyttämäni taidelähtöistä menetelmää. Taidelähtöisyys pitää sisällään runsaasti erilaisia tapoja työskennellä ja käsitellä omia tunteitaan. Taiteella on voima tehdä ihminen tietoiseksi, palauttaa toivo ja avata ovia toiseen todellisuuteen (Houni ym. 2019).

Lastensuojelussa sijaishuoltolaitosten palvelun on olennaista vastata oikeanlaiseen tarpeeseen. Sote-uudistuksen myötä siirryttäessä hyvinvointialueisiin nousee tärkeäksi asiaksi sijaishuoltolaitosten oman palvelun esittely. (Hanhinen ja Hyvärinen 2017). Mäkikujan perhetukikeskuksessa toteutetaan kuntouttavaa työtapaa ja taidelähtöiset menetelmät ovat iso osa toimintaa. Taidelähtöisten menetelmien vaikutus mielenterveyteen ja hyvinvointiin saattaa näkyä vasta pitkän ajan kuluttua, joten tämän opinnäytetyön sisältämällä tutkitulla tiedolla Mäkikujan perhetukikeskuksella on käytössään hyödynnettävää tietoa taidelähtöisten menetelmien tehokkuudesta.

Tämän opinnäytetyön tekeminen avasi lisää silmiäni taiteen monipuolisuuteen ja lisäsi haluani käyttää monipuolisemmin taidetta hyväkseni työssäni. Sosionomin opintoihin sisältyy luovuus ja toiminnallisuus opintojakso, joka antaa hyvän pohjan taidelähtöisten menetelmien käyttöön. Työntekijän omalle vastuulle jää menetelmien käyttö, taidon ylläpitäminen, sekä lisäkouluttautuminen. Lauri Tähti laulaa laulussaan ”Ruma on kaunis ja kaunis rumaa”, tämä lause puhuttelee minua, sillä taiteen ihanuus on siinä, että jokaisella on oikeus tehdä ja nähdä taide juuri omalla tavallaan.

Lähteet

Painetut

Bardy, M. ja Känkänen, P. 2005. Omat ja muiden tarinat. Ihmisyyttä vaalimassa. Helsinki: Stakes

Hentinen, H., Mantere, M-H. ja Rankainen, M. 2010. Taideterapian perusteet. 3.painos. Helsinki: kustannus Oy Duodecim

Hiitola, J. 2008. Selvitys vuonna 2006 huostaanotetuista ja sijaishuoltoon sijoitetuista lapsista. Lastensuojelun sijaishuollon kehittäminen Tampereella, Tampereen seutukunnassa ja EteläPirkanmaalla -hanke. Työpapereita 21/2008. Helsinki: Stakes

Hiltunen, M. ja Huhmarniemi, M. 2010. Rälläkkä ja sivellin: taidetoimintaa nuorten hyvinvoinnin tueksi. Rovaniemi: Lapin yliopisto

Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Helsinki: Tammi.

Hyttinen, H. 2011. Sosiaalisen sirkustoiminnan käynnistäminen. Teoksessa Kakko, S-C. ja Karkkola, P. (toim.) Sosiaalisen sirkuksen hyvien käytäntöjen opas. Tampere: Tutkivan teatterityön keskuksen julkaisu

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S., Pietilä, A., Jääskeläinen, P. ja Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Helsinki: sairaanhoitajien koulutussäätiö

Laine, P. 2012. Luovuutta työhön. Taidelähtöiset menetelmät työhyvinvoinnin ja työnohjauksen välineinä. Kuopio: Unipress

Latvala, E. ja Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. ja Nikkonen, M. (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteissä. Helsinki: WSOY

Mäkinen, P. Raatikainen, E. Rahikka, A. Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOY pro Oy

Pösö, T. 2005 Kasvatustyö sijaishuollossa. Teoksessa Puonti, A-M., Saarnio, T. ja Hujala A.(toim.) Lastensuojelu tänään. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Saastamoinen, K. 2010 Lapsen asema sijaishuollossa. -Käsikirja arjen toimintaan. Helsinki: Edita Publishing

Strandman-Suontausta, P. 2013. Vapautta vai vaikuttavuutta? Kuvataiteeseen perustuva palvelu hoitolaitosyhteisölle. Aalto-yliopisto. Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu. Taiteen laitos

Ylönen M. (2011). Luovaa lystiä luovat menetelmät osana hoitotyötä. Teoksessa Jussila P. (toim.), Lysti-hankkeen lähtökohdat. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Åstrand, R. 2010. Sirkusta värikkäässä seurassa. Teoksessa Koivisto, N., Lehikoinen, K., Pasanen-Willberg, R., Ruusuvirta, M., Saukkonen, P., Tolvanen, P. ja Veikkolainen, A. (toim.). Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Kolmas lähde - koordinaatiohanke. Helsinki: Teatterikorkeakoulu

Åstrand, R. 2011. Sosiaalinen sirkus Euroopassa. Teoksessa Kakko, S-C. ja Karkkola, P. (toim.) Sosiaalisen sirkuksen hyvien käytäntöjen opas. Tampere: Tutkivan teatterityön keskuksen julkaisu

Sähköiset

Haapasalo, L. 2019. Näin lapset näin: Taideperustainen tapaustutkimus sijaishuollon nuorten omakuvien viesteistä ja kuvataidekasvattajan positiosta lastensuojelun työkentällä. Pro gradu -tutkielma. Kuvataidekasvatuksen koulutusohjelma. Lapin Yliopisto. Viitattu 11.4.2022. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64077/Haapasalo.Laura.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hanhinen, S. ja Hyvärinen, S. 2017. Lastensuojelu sotessa: Selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen perusteista ja vaikutuksista lastensuojeluun. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto. Viitattu 30.4.2022. https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/LSKL_sote_julk_0351_LR.pdf

Houni, P., Turpeinen, I. ja Vuolasto, J. 2020. Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja. Taike. Viitattu 26.4.2022. <https://www.taike.fi/documents/10921/1332027/Taidetta%21+Kulttuurihyvinvoinnin+k%C3%A4sikirjan+uudistettu+laitos/95970ba6-302c-5e63-f483-8fea9a5ec857>

Huttula, K. 2020. Taideterapia. Suomen taideterapiayhdistys ry. Viitattu 15.3.2022. <http://www.suomentaideterapiayhdistys.fi/yhdistys/>

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. ja Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsennettyyn tietoon. *Hoitotiede* 2013, 25 (4), 291-301. Viitattu 31.3.2022. <https://search-proquest-com.nelli.laurea.fi/docview/1469873650/fulltextPDF/A32A2B6C6E8D4E17PQ/1?accountid=12003>

Känkänen, P. 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa: kohti tilaa ja kokemuksia. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 15.3.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104494/URN_ISBN_978-952-245-911-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Känkänen, P. ja Laaksonen, S. 2006. Selvitys sijaishuollon ja jälkihuollon nykytilasta ja kehittämistarpeista. Lastensuojelun kehittämisohjelma. www.sosiaaliportti.fi

Könönen, J. 2011. Hän on erityinen - valokuvausta lastensuojelulaitoksen nuoresta Opinnäyte-työ. Laurea ammattikorkeakoulu. Hyvinkää Viitattu 11.4.2022. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26346/Han%20on%20erityinen-valokuvausta%20lastensuojelulaitoksen%20nuoresta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Laitinen, L. 2017. Taide, taiteellinen toiminta ja mielenterveys. Kirjasta Lehikoinen, K. ja Vanhanen, E. (Toim.) 2017. Taide ja hyvinvointi - Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen. 27 Helsinki: Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. Viitattu 11.4.2022. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/227963/Kokos_1_2017.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Lastensuojelu 2022. THL. Viitattu 15.3.2022. <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lastensuojelu>

Lastensuojelulaki 147/2007. Viitattu 31.3.2022
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lastensuojelunkäsikirja 2022. THL Viitattu 31.3.2022. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja>

Manninen, A. ja Paananen, S. 2019. Toiminnalliset menetelmät lasten ja nuorten mielenterveyden tueksi. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksämäki. Viitattu 11.4.2022. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/165855/Manninen_AnniinaJAPaananen_Samu.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Mielenihmeet, 2019. Taideterapia: Määritelmä ja hyödyt. Viitattu 30.4.2022
<https://mielenihmeet.fi/taideterapia-maaritelma-ja-hyodyt/>

Myllykoski, S ja Niemelä, E. 2018. Taidelähtöiset menetelmät alakouluikäisten lasten hyvinvoinnin tukemisessa. AMK-opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.4.2022.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2018053011251>

Mäkelä, T. 2019. Voimaannuttavat asiat esiin ja näkyväksi. Opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.4.2022.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/167586/M%c3%a4kel%c3%a4_Tuulikki.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Peruspalvelujen tila 2020. Valtiovarainministeriö. Viitattu 31.3.2022.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162160/VM_2020_26.pdf?sequence=1

Ranta, L. 2019. -Opas Musiikki toiminnallisena menetelmänä lastensuojelun kuntoutusprosessissa. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.4.2022.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/160165/Ranta-Opas_Leena.pdf?sequence=1

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. Viitattu 31.3.2022.
https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Viinamäki, T. 2022. Tunteet sanoiksi: lastensuojelunuoren tunteiden käsittely ja niiden ilmaisu. Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Viitattu 11.4.2022.
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/703616/Opinn%c3%a4ytety%c3%b6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Taulukot

Taulukko 1: Esimerkki taulukosta ..... **Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.**

Liitteet

Liite 1: Ensimmäisen liitteen otsikko	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
Liite 2: Toisen liitteen otsikko	28

Liite 2: Toisen liitteen otsikko